

A photograph of a baby with light brown hair, wearing a pink sweater and a white bib with black polka dots, eating a cookie. A woman with blonde hair is visible in the background, looking at the baby.

EN GOD START

Jul og fantasi:

Find balancen mellem børnenes univers og virkelighed

Læs side 16

Tidsbegrænsede stillinger:

Mange midlertidige stillinger er imod reglerne

Læs side 20

Unge med autisme:

Hjælp til at styrke personlige strategier

Læs side 24

Udgiver:

LFS, Landsforeningen for
Socialpædagoger
Rosenvængets Allé 16,
2100 København Ø
Telefon: 3544 4546
www.lfs.dk

Ansvarshavende redaktør:

Kirsten Gunvor Løth (formand)

Redaktion:

E-mail: lfsnyt@lfs.dk

Anna Louise Stevnhøj,
Daglig redaktør

Telefon: 4697 1662/ 3071 8947

Email: alst@foa.dk

Agnete Solvej Christiansen,
Journalist

Telefon: 4697 1671

Email: agch@foa.dk

Signe Rosa Skelbæk,
Journalist

Telefon: 4697 1663

Email: sisk@foa.dk

Forsidefoto:

Agnete Solvej Christiansen

Layout: Falk og musen

Grafisk produktion: Jørn Thomsen

Elbo A/S, som er certificeret efter
følgende internationale standarder:
ISO 14001 miljøcertificering, ISO
9001 kvalitetscertificering, FSC-
certificering og Svanemærket. Trykt på
miljørigtigt papir med vegetabiliske
farver.

Medieinfo og deadlines på:

lfs.dk/118

Oplag: 12.500 • ISSN: 2794-3747
49. årgang

Næste nummer udkommer i
uge 6 2024.

Deadline 25. januar 2024.

Åbningstider:

Mandag, tirsdag, onsdag
og fredag 10.00-14.00
Torsdag 12.00-16.00
Telefon: 3544 4546

E-mail faglig afdeling: lfs@lfs.dk

E-mail: akasse@lfs.dk

ARTIKLER

- 3 **Leder: Stabilitet i dansk politik er blevet til konsekvente nedskæringer**
- 4 **Noter**
- 6 **Tema: Den første tid**
- 11 **Det er en kæmpe tillidserklæring at aflevere sit barn i dagtilbud**
- 14 **Medlemsportræt: Jeg kan se, at jeg gør en forskel i mit arbejde**
- 16 **Nisser på loftet og påskeharen i haven: Sådan finder I balancen mellem børnenes univers og virkelighedens verden**
- 20 **Mange midlertidige stillinger er imod reglerne**
- 22 **Debatindlæg**
- 25 **Unge får styr på personlige strategier og sociale færdigheder**
- 28 **Kronik**
- 30 **LFS-kalenderen**
- 32 **Sandt eller falsk: Får børn, der ikke kravler, usikker motorik?**

16 "Jeg har svært ved at forestille mig, at børn kan få for meget jul. Jeg vil virkelig opfordre institutioner til også selv at opfinde juletraditioner."

STABILITET I DANSK POLITIK ER BLEVET TIL KONSEKVENTE NEDSKÆRINGER

For et år siden skrev jeg min første leder som formand for LFS. Jeg indledte vist med 'Jeg glæder mig i denne tid'. Helt nyvalgt og med masser af gejst.

I år er stemningen noget anderledes. Det er mørkt og koldt udenfor. Og det ser værre ud, end jeg havde forestillet mig, da jeg kiggede et år frem.

Selv om vi har en bred regering, så har vi det seneste år set store angreb på velfærdsstaten og jer kære medlemmer. Den brede regering skal efter sigende være det, der skaber stabilitet i dansk politik. Men hvis det, der foregår nu, er stabilitet, så skal jeg bede om noget uro.

Regeringen fjernede som bekendt store bededag og påstår hårdnakket, at det øger arbejdsudbuddet med 8000. Skrivebordsfantaster.

Kort tid efter indgik regeringen og kommunerne en økonomiaftale, hvor kommunerne ikke blev fuldt kompenseret for inflation, udgifter til at håndtere covid-19 og flygtninge fra Ukraine. Og de fik på ingen måde økonomi til at indhente, hvad der er sparet siden finanskrisen.

Jeg fatter ærlig talt ingenting af, at kommunalpolitikere, der ved, hvor hårdt presset den kommunale velfærd er, kan se sig selv i spejlet og nikke til så ringe en aftale. En aftale som samtlige kommuner nu ser konsekvenserne af. Bare i Københavns Socialforvaltning er der sparet 85 millioner, før budgettet for næste år overhovedet er startet. I Børne- og Ungdomsforvaltningen opdagede forvaltningen fem minutter i 12, at der skulle findes besparelser for 40 millioner udover de godt 60 millioner, man allerede havde sparet. Upsi dupsi.

Kommunalpolitikere burde stå på jeres side. På borgernes side. På vores side. Det er trods alt dem, der er tættest på den virkelighed, der er ude i den borgernære velfærd.

For godt to uger siden stillede 11 ud af 12 partier på Christiansborg sig frem på et pressemøde og klappede i hænderne, over at der var landet en bred finanslovsaftale. Søren Pape fra Konservative var

"Kommunalpolitikere burde stå på jeres side. På borgernes side. På vores side. Det er trods alt dem, der er tættest på den virkelighed, der er ude i den borgernære velfærd."

glad, fordi man nu kan trække udgifter til vinduespudsning fra i skat. Morten Messerschmidt fra Dansk Folkeparti mumlede noget med værdig ældrepleje. Han havde fået, hvad der i snit svarer til syv millioner kroner til hver kommune over en fireårig periode. Altså under to millioner i snit! Og Pia Olsen Dyhr var glad for, at hun havde taget ansvar ved at gå med i en finanslovsaftale, der dårligt rykkede et pandehår i den rigtige retning. Jeg skal skåne dig for en gennemgang af alle partier, men jeg tror, du forstår, hvad jeg mener.

Derfor har vi i LFS sammen med fagligt aktive og medarbejderrepræsentanter i resten af landets kommuner taget initiativ til et opråb til både Christiansborg og vores kommunalpolitikere. Der bliver ikke givet ved dørene – hverken til treparten, OK24 eller de kommende økonomiaftaler, så vores ønske er, at du som medlem vil hjælpe med at skabe opmærksomhed om dine arbejdsvilkår. Det kan du gøre ved at dele LFS' facebookopslag og taletid i medierne med din omgangskreds, og opfordre dine kolleger til at melde sig med ind i fællesskabet. Og du kan møde op, når vi holder møder eller markerer os foran rådhus og Christiansborg. Gerne med en kollega under armen.

Kirsten Gunvor Løth,
formand for LFS

HVAD MENER DU OM LFS NYT?

Vi vil rigtig gerne vide, hvad du mener om LFS Nyt. Er det de rigtige artikler, vi skriver, er de for lange eller korte, og er der noget, du mangler? Derfor modtager du som medlem af LFS en spørgeskemaundersøgelse via vores nyhedsbrev, som vi håber, du vil hjælpe os med at udfylde. Det tager ca. otte minutter, og når du er færdig, kan du deltage i lodtrækning om god chokolade fra Peter Beier. Du kan også udfylde undersøgelsen nu og her via QR-koden.

DET BEDSTE OG DET VÆRSTE

”**Det værste** er at være i en ledergruppe, der altid giver medarbejderne skylden for fiaskoen og den dårlige stemning. Det er dårlig stil, men allerværst er det, at jeg selv kommer til det.”

Sætningerne kommer fra bogen 'Det værste og det bedste i mit liv som leder', hvor 12 ledere fra det offentlige, herunder flere fra LFS, i digtform sætter ord på deres arbejdsliv.

Bogens indhold er samlet af sat sammen af Charlotte Larsen, som mange LFS'ere kender som underviser og konsulent. Og det er da også hendes arbejde som ledelsesrådgiver, der har inspireret til at formidle aspekter af livet som leder på en anderledes måde. Bogen er udgivet på Spintype.

HISTORIE-FORTÆLLERE EFTERLYSES

Folk, som kan lide at fortælle, og som gør det i deres pædagogiske praksis, efterlyses. Det kan være til samling, i hjørnet af legepladsen, ved bålet, i udflytterbussen, i garderoben, eller hvor det nu giver mening.

Formand for almenområdet Martin Kragballe vil gerne høre fra dig. Send en mail til: mkar@foa.dk

FORBEREDT UD I NATUREN

På udinaturen.dk er der beskrevet mere end 100 naturruter i hele Danmark, og på hjemmesiden kan man finde oplysninger om tilgængelighed og faciliteter, der er relevante for mennesker med handicap. Det kan eksempelvis være udsigtstårne uden trin og tapper, handikaptoiletter og shelters med lift.

NY AFTALE FOR AFDELINGS- LEDERE I SOF

LFS har indgået en aftale med Socialforvaltningen i Københavns Kommune, som gør, at afdelingsledere kommer på Lederoverenskomsten.

Baggrunden er, at afdelingsledersrollen har ændret sig markant gennem de seneste år, hvor afdelingsledere både har fået mere ansvar og mere ledelse.

Det er også en del af aftalen, at alle centre skal lave personalehåndbøger, som præciserer, hvem der er bagvagt aften, nat og weekend, og hvordan bagvagsrollen fordeles.

Du kan læse mere om den nye aftale på www.lfs.dk/16144

LFS I MEDIERNE

DOKUMENTAR OM BOSTEDER

1. november viste TV2 programmet Operation X: Nødråb i natten, der via skjulte videooptagelser dokumenterede forholdene på bl.a. botilbuddet Lynghuset i København. Dokumentaren på to afsnit viste tydelige eksempler på svigt i dele af Lynghuset. Dokumentaren kunne afsløre, hvordan borgernes behov blev groft tilsidesat, de blev talt hen over hovedet på, ignoreret og viste gentagende gange tegn på, at de ikke trivedes, uden at medarbejderne reagerede nævneværdigt. 2. november medvirkede Kirsten Gunvor Løth i et interview med TV2 Kosmopol, hvor hun lagde vægt på det ledelsesmæssige svigt, der er sket, tilsynet, der i den grad har forsømt sin pligt, og vigtigheden af at sikre, at ufaglært personale introduceres grundigt i arbejdet. Interviewet kan findes på Kosmopols hjemmeside, ved at søge på "Nødråb i natten".

P1 OM DEN TYNDE FINANSLOV

Kirsten Gunvor Løth var inviteret i P1 Debat for at diskutere den nye finanslov, som 11 ud af 12 partier står bag. Hun gjorde det helt klart, at årets finanslov ikke er en aftale, der løser noget for en stor del af danskerne. For eksempel dem, der har brug for omsorgsarbejde eller dem, der arbejder med det. Derimod står kommunerne stadig tilbage med en kæmpe regning, de ikke kan betale, og som de ender med at sende videre til borgere, børn og ansatte, sådan som det aktuelt er situationen i Københavns Kommune.

Afsnittet kan lyttes til i DR Lyd-appen eller via dr.dk/lyd ved at finde P1 og afsnittet fra 28. november 2023.

LYT DIG I JULEHUMØR

Forhåbentlig er julehyggen ved at indfinde sig, hvis du fejrer den slags. Men skal stemningen lige have lidt hjælp, så prøv at lytte til podcasten "Nu det jul igen", der for fjerde år i træk sætter en ære i at sprede juleglæden. Samtalepodcasten mellem søstrene Cathrine og Marie Louise Brandenburg tager fat i alle julerelaterede emner, så det er

bare at vælge dem, der tænder julelyset i dine øjne. Lyt for eksempel med, når de diskuterer julens slik og søde sager, eller når de åbner for barndoms minderne og taler om julefølelsen som SFO-barn, om kalendergaver, julekalender og evige forventninger. Podcasten lover hyggestemning, og den skuffer ikke. Kan lyttes til gratis i alle podcastapps.

DEN FØRSTE TID

Tryk tilknytning er fundamentet for barnets trivsel og udvikling. Når barnet begynder i institution, skal den trygge base overføres til det pædagogiske personale. Det kan give udfordringer. Læs her, hvordan det kan gribes an.

'Den første tid' kalder de i institutionen Lilletop perioden, hvor barnet starter i institution i vuggestuen Lilletop, som holder til på Vesterbro i København.

"Indkøring har en klang af parkering. Vi synes, at den første tid dækker bedre over, hvad der sker, og vi tror på, at ord skaber virkelighed. Så vi synes, at det er vigtigt, hvad vi kalder det," siger pædagog Ane Mørkeberg.

Et nervesystem i ro

Ane Mørkeberg har været vuggestuepædagog i over 20 år. Og med tiden har hun tilegnet sig en måde at være på i relatio-

nen til nye børn, som letter den første tid for barnet.

"Det handler først og fremmest om at have et nervesystem i ro. Det gør jeg blandt andet ved at passe min søvn. Der

er nogle helt personlige ting, som er vigtige for, at jeg kan gøre mit arbejde godt".

Transparens er anden ting, som, Ane Mørkeberg oplever virker godt, når børnene skal starte op i vuggestuen. ▶

- ”Forholdene, vi arbejder under, er politisk bestemte. Jeg kan godt forstå, at forældrene er skeptiske over, hvor få vi er. Jeg kan også medgive det overfor dem, når de kommenterer på det. Men jeg siger også, at vi får det bedste ud af det.”

En svær tid

I vuggestuen Lilletop er pædagog Ane Mørkeberg kollega med Maria Dall. Maria Dall oplever perioderne, hvor de nye børn begynder i vuggestuen, som ”intense”.

”Det er en periode, hvor man er rigtig meget på i forhold til at læse barnet, fordi man jo ikke kender barnet helt endnu,” siger hun.

Inden et barn starter i Lilletop, har en pædagog en samtale med forældrene.

”Til de samtaler spørger vi altid forældrene, om der er noget særligt, vi skal vide om barnet. Vi spørger ind til, hvem deres barn er, og så fortæller forældrene typisk om meget fysiske ting, for eksempel hvordan barnet spiser, og hvordan det sover. Men vi vil egentlig også gerne vide, hvilken personlighed barnet har. Om barnet er en rigtig hidsigprop, der let græder, eller om der er tale om et stille barn, for det gør det lettere for os at afkode gråd,” siger Maria Dall.

I vuggestuen Lilletop anbefaler de, at barnet har prøvet at blive passet af andre end forældrene, før det starter i institution. Erfaringen er også, at det er en god idé at øve vinkelege, når den ene forældre går ned med skraldespanden, så barnet lærer, at forældrene kommer igen, selvom de ”forsvinder”. På den måde bliver farvellet i vuggestuen ikke det allerførste farvel for barnet.

Som var det filmet

Ane Mørkeberg og Maria Dall er enige om, at det styrker barnets første tid i vuggestuen, at forældrene holdes tæt informeret.

”Jeg havde en dreng, der var ret ked af det ved sovetid, og jeg fortalte forældrene om det. Næste dag kom de med den bamse, som han sover med om natten, og det har virket rigtig godt. Så jeg fortæller forældrene om situationer med barnet, som om det var et filmklip, der nærmest blev afspillet. Det, oplever jeg, både gør forældrene mere trygge og styrker samarbejdet omkring barnet.”

Maria Dall lægger vægt på, at det også er vigtigt at afstemme med forældrene.

”Det er vigtigt at få fortalt forældrene, at barnet vil blive ked af det, når de går, og at det er helt normalt. Jeg tror også, at det er vigtigt at fortælle forældrene, at barnets første tid kan være en svær proces, så det ikke kommer helt bag på dem, hvis der opstår vanskeligheder.”

Eva sidder på skødet af sin far, inden han skal gå, og hun prøver at være uden sin far på stuen for første gang. I Lilletop venter forældrene i personalerummet, imens deres barn prøver at være uden dem, så de hurtigt kan hentes, hvis barnet bliver utrusteligt.

”Indkøring har en klang af parkering. Vi synes, at den første tid dækker bedre over, hvad der sker, og vi tror på, at ord skaber virkelighed. Så vi synes, at det er vigtigt, hvad vi kalder det.”

Den nye på stuen

Da LFS Nyt er på besøg i Lilletop, skal Eva på et år være alene på stuen første gang. Hun har for nyligt været på besøg på stuen sammen med sin far, hvor hun udforskede stuen, samtidig med at hun kunne være sikker på, at hendes far var inden for rækkevidde hele tiden. Maria Dall og hendes kollegaer havde sørget

for, at nogle af de lidt større børn var på legeplads, så vuggestuestuens miljø var roligere, end det måske ellers ville have været.

”Det gør vi altid,” siger Maria Dall.

I vuggestuen arbejder de med det tydelige farvel.

”Det kan være fristende for forældrene at snige sig ud, imens barnet sidder og leger. Men det, synes vi, er unfair overfor barnet. Jeg vil også gerne have, at det er forældrene, der overrækker barnet til mig, for det viser tillid fra forældrene i stedet for, at det er mig, der tager barnet,” siger Maria Dall.

Ro er vigtigt

Eva og hendes far sidder sammen ved bordet med de andre børn. Faren bliver og synger et par sange, inden han overrækker Eva til Maria Dall og vinker. Eva virker helt rolig ved situationen, selvom det er første gang, hun prøver at blive overladt til en pædagog.

Maria Dall har igennem sine års erfaring børns start i vuggestue erfaret, at det

Pædagog Maria Dall har taget imod mange børn i vuggestuen. Hendes erfaring er, at det er meget forskelligt, hvordan børnene reagerer på at skulle være uden deres forældre. Eva græder ikke ved det første farvel i vuggestuen til sin far, men begynder at udforske formiddagsmaden på bordet.

Gråden kan især være hård ved at arbejde i vuggestue. ”Den går lige i systemet på én,” siger Maria Dall. Det er også en af grundene til, at de arbejder målrettet på, at finde årsagen, når børnene græder i Lilletop vuggestue.

Ane Mørkeberg har været vuggestuepædagog i 22 år. Hun var med til at starte Lilletop op, da den åbnede for nogle år tilbage.

- virker bedre at være rolig med barnet end at fare rundt med det.

”Jeg oplever, at nogle i bedste mening prøver at distrahere børnene, men det er min erfaring, at det virker bedre at afstemme dem. Det gør både børnene mere rolige, og det beroliger også ens eget nervesystem, som børnene jo i sidste ende skal bruge”

Gråd stresser

I dag er der dog ikke det store behov for at trøste, for Eva virker helt tilfreds med sin første alenetid i vuggestue. Hun får banan og sidder hos Maria Dall, imens

”Det kan være fristende for forældrene at snige sig ud, imens barnet sidder og leger. Men det, synes vi, er unfair overfor barnet. Jeg vil også gerne have, at det er forældrene, der overrækker barnet til mig, for det viser tillid fra forældrene i stedet for, at det er mig, der tager barnet.”

hun nysgerrigt kigger rundt på de andre børn.

Maria Dall har erfaring med børn, der græder meget, når de siger farvel til deres forældre.

”Vi arbejder hårdt på at finde årsagen til gråden, for gråden stresser både de andre børn og os. Man kan virkelig mærke, når man kommer hjem, hvis man har et barn, der græder meget, for man bliver slidt af det.”

Kan tage tid

Både Ane Mørkeberg og Maria Dall har erfaring med, at det kan tage lang tid at få et barn til at falde godt til i vuggestuen. Ane Mørkeberg har prøvet, at det var så svært, at forældrene valgte at tage barnet ud af vuggestuen igen.

”Jeg havde et barn, som var meget ked af det, og det gik moren meget på, at barnet var så ked af det, og det blev en ond cirkel. På et tidspunkt finder jeg så ud af, at moren ammer. Barnet brugte ikke sut, så det gjorde det ekstra svært for os, for han var vant til at få sin trøst gennem amning. Han var 13 måneder, så han kunne fint leve på fast kost, men det var et valg, forældrene havde truffet.”

Maria Dall og Ane Mørkeberg understreger, at det i langt, langt de fleste tilfælde går rigtigt godt med at få børnene til at falde til i vuggestuen, men det kan være meget forskelligt, om det tager en uge eller flere måneder. De anbefaler, at barnet prøver at blive passet af for eksempel bedsteforældre eller en moster, inden det starter i institution.

”Det behøver ikke at være blevet passet 100 gange, men det er godt for barnet, at det har prøvet at sige farvel til sine forældre – og har oplevet, at forældrene kommer igen,” siger Maria Dall. ●

Det er afgørende for afleveringssituationen, at der er en voksen til rådighed, som kan tage imod barnet på en god måde. Under corona-epidemien, blev der lavet forskning, der viste at der var gode afleveringssituationer, fordi afleveringen var sat i system, og der var voksne med hænder frie.

DET ER EN KÆMPE TILLIDSERKLÆRING AT AFLEVERE SIT BARN I DAGTILBUD

Psykolog og forfatter Rikke Yde Tordrup kalder det "en kæmpe tillidserklæring" at forældre afleverer deres barn i dagtilbud. Hun er forfatter til bøgerne "Tryk tilknytning i vuggestuen og i dagplejen" og belyser her, hvad man forskningsmæssigt ved om overgangen fra hjem til dagtilbud.

Rikke Yde Tordrup kalder den nye voksne, som barnet skal knytte sig til i dagtilbud, "Ulla".

Det vigtigste, man kan gøre som forældre, når det kommer til sit barns liv i dagtilbud, er at finde en "Ulla", som man har tillid til, lyder det fra psykologen, som er forfatter til bøger om barnets første tid i dagtilbud, og som har mange års erfaring med børns tidlige udvikling.

"Det er en kæmpe tillidserklæring at aflevere sit barn. Jeg tror ikke, at vi kan bede mennesker om noget meget større faktisk. Man siger hej Ulla, du skal være mit barns trygge base, og du får lov til udvikle mit barns følelsesliv og dets evne til at regulere sig selv til ro, til at holde sin opmærksomhed og til at sætte sig ind i andres sted. Det overlader jeg til dig 8-10 timer fem dage om ugen. Det er jo i virkeligheden ret vanvittigt," siger Rikke Yde Tordrup.

En lettere tilknytningsperiode

Børn er som bekendt forskellige, og de er også sensorisk forskellige over for, hvor voldsomt de oplever det at starte i institution. De har forskellige temperamenter og forskellig impulsregulering. Det er alt sammen medfødt.

"Det er en kæmpe tillidserklæring at aflevere sit barn. Jeg tror ikke, at vi kan bede mennesker om noget meget større faktisk."

Rikke Yde Tordrup er psykolog og forfatter til flere bøger om børns udvikling. Blandt andet bogen "tryk tilknytning i vuggestuen".

"Der er ikke nogen formel for, hvad der skaber en let indkøring. Men vi ved, at det har en positiv effekt, at barnet har prøvet at blive passet ude før. Hvis barnet for eksempel har prøvet at blive passet af sine bedsteforældre, så har det erfaring med, at andre end mor og far kan bruges som tryk base," siger hun.

Fra uro til ro

Børn reagerer på en opstart i dagtilbud, fordi de er fuldstændigt afhængige af deres trykke base.

"Børn bruger deres trykke bases mimik, stemmeføring, hjerteslag og duft til at regulere sig selv fra uro til ro," siger Rikke Yde Tordrup.

Da barselsorloven var meget kortere end nu, var der børn, der begyndte i dagtilbud allerede 3-6 uger gamle.

"Det kan man godt, men der er risici forbundet med det. Det vil betyde, at barnets tilknytningssystem også bliver bygget af det pædagogiske personale. Det har stor betydning for, hvordan barnet klarer sig senere hen, at det er trygt tilknyttet.

Jo mindre et barn man afleverer, jo mere vil den omsorg, som barnet modtager i dagtilbud, være afgørende for bar-

nets følelsesmæssige udvikling,” forklarer Rikke Yde Tordrup.

Rikke Yde Tordrup understreger, at det er vigtigt, at det er én voksen, der tager sig af barnets første tid i dagtilbud, som er tilknytningsperioden.

”Man kan først knytte sig til én, og derefter til flere. Sådan er vi skruet sammen som mennesker, så det er ekstremt vigtigt, at dagtilbuddet afsætter en fast medarbejder til at tilknytte barnet. Når denne voksne så er blevet en tryk base, så kan pædagogen begynde at besjæle de andre voksne”.

Besjæling hjælper

Når barnet starter i institution, skal barnets trygge baser hjemmefra overføres til et fremmed menneske. Derfor er det vigtigt, at forældrene laver det, som hedder besjæling, når de besøger dagtilbuddet.

Besjæling handler om, at pædagogen låner af basernes tillid, opbygget igennem tusindvis af positive samspil, som barnet har haft med sin forældre.

”Det handler om at etablere en tryghedsbro imellem forældrene og den nye sekundære omsorgsperson. Vi ved, at

”Jo mindre et barn man afleverer, jo mere vil den omsorg som barnet modtager i dagtilbud være afgørende for barnets følelsesmæssige udvikling.”

trygt tilknyttede børn faktisk vil gøre hvad som helst, når forældrene viser, det er en god idé,” siger Rikke Yde Tordrup og tilføjer:

”Barnet kigger hele tiden på sine forældre for at finde ud af, om det her er en god idé. Og langt de fleste forældre springer helt intuitivt rundt og viser barnet hvor god en idé, de synes, at det er at starte op i dagtilbud, og hvor sød, de synes, ”Ulla” er. Det er rigtig godt, for hvis forældrene har bange øjne eller ser kede ud af det, så er det jo basen, der fortæller, at det her er utrygt og ikke nogen god ide,” siger Rikke Yde Tordrup.

Derhjemme er det vigtigt, at forældrene snakker om vuggestuen eller dagplejen og om Ulla i starten. Det kan være, at man snakker om, den fine krybbe, barnet har sovet i, og om hvad barnet har lavet eller besjæler ved for eksempel at snakke om hende den søde Ulla.

”Det er godt at tale om de nye sekundære omsorgspersoner derhjemme, fordi det er en måde at tilkendegive overfor barnet, at barnet godt kan bruge dem som tryk base og på en måde gøre vedkommende til en del af familien og mindre fremmed. Det vil få barnet til langsomt at bruge de nye voksne som baser,” siger Rikke Yde Tordrup.

Barnet vil måske græde når forældrene går

Det er pædagogens opgave at fortælle forældrene, at de kan forvente, at barnet vil græde i starten, når de går.

”Basen er så vigtig, at barnet vil græde, når den forlader barnet. Det afgørende er, at barnet kan trøstes, og at den nye sekundære omsorgsperson afstemmer barnet affektivt. Herefter skal barnets udforskningssystem tændes, hvilket kan observeres ved, at barnet begynder at undersøge omgivelserne i dagtilbuddet nysgerrigt. Og det er her, når barnet er glad igen, at det er godt lige at tage et billede og sende til forældrene. For barnets gråd får forældrenes trusselsystem til at ringe, og de har svært ved at koncentrere sig om deres dør, før de ved, at deres barn har det godt.”

Når et barn er ny i dagtilbud, vil en ny sekundær omsorgsperson typisk kun kunne trøste barnet i en afgrænset periode. Går den tid, inden det er aftalt med forældrene, at de henter, anbefaler Rikke, at der ringes til forældrene, så de kan komme tilbage.

”Det handler om, at den nye sekundære omsorgsperson nu ikke er tryk base for barnet længere, og så bliver man nødt til at sige til forældrene, at de må komme og besjæle lidt og så tage barnet med hjem. Det er vigtigt at være ærlig over for forældrene og ringe til dem, når barnet er ulykkelig og ikke til at trøste. For så ved de, at når der ikke ringes, er det fordi, barnet har det godt.” ●

Forældrenes nervesystem bliver ligesom barnets påvirket af adskillelsen. Derfor anbefaler udviklingspsykolog Rikke Tordrup yde, at man som pædagogisk personale sender et billede af barnet til forældrene, når det er faldet til ro, og har det godt, efter de er gået.

Hos TJM Forsikring er jeg tryg ...

... for der ved jeg, at
mit barn er forsikret
hele døgnet rundt
- både ude og hjemme.

Scan QR-koden, eller læs mere på
tjm-forsikring.dk/lfs

LFS har knap 12.000 medlemmer, som alle arbejder med pædagogik i den ene eller anden form. Du kan i denne serie møde en række LFS'ere og læse om, hvordan de havnede i netop deres job.

MEDLEMSPORTRÆT

Har du en kollega, som du synes, vi skal portrættere, eller har du selv en historie at fortælle, så kontakt redaktionen på lfsnyt@lfs.dk.

JEG KAN SE, FORSKEL I M

"Jeg er vokset op på Østerbro i København. Efter gymnasiet fik jeg job på et revalideringscenter, og det var så spændende, at jeg besluttede mig for at søge ind på pædagogseminariet. Jeg blev færdig som pædagog i 1988.

Da jeg var yngre, oplevede jeg, at der var en dårlig holdning til pædagoger. For eksempel var det gængs at sige, at man som pædagog var kedelig til et middagsselskab, fordi man var lidt "fodformet" i det. Der var en holdning om, at alle da kan passe børn. Men vi gør jo så meget mere end det, og jeg synes også, at pædagoger har formået at gøre op med det. Vi er blevet gode til at sige: "Prøv lige at høre her: Vi gør meget andet end at passe børn." Det er godt, at vi har fået et sprog for fagligheden. Det tror jeg er vigtigt."

"Jeg kan godt lide ved mit arbejde, at jeg har en betydning. Det gør en forskel, om det lige er mig, der kommer ind ad døren. Det kan jeg jo se, og jeg ved, at jeg gør en forskel i mit arbejde. Men jeg kan også godt synes, at mit arbejde er hårdt, og at der er mange krav og vilkår, som ikke er, som de bør være. Det er svært at nå hele vejen rundt, og det er svært at få kollegaer, som er uddannede. Jeg er meget bevidst om, hvad det er for nogle børn, som jeg ikke nåede så meget i løbet af en arbejdsdag, som jeg gerne ville. Alt skal prioriteres hele tiden, og det påvirker min arbejdsglæde. Jeg synes dog stadig, at jeg har et fedt arbejde."

"Jeg har været leder i 17 år og valgte at vende "tilbage til rødderne" som almen pædagog for et par år siden. Det har jeg ikke fortrudt. I den periode, fra jeg var almindelig pædagog og så frem til nu, er der meget i faget, der har ændret sig. For eksempel er den styrkede læreplan kommet, og interessen er virkelig styrket for børn mellem nul og tre år. Tidligere var det mest skolebørn, der var interesse for. Det har også ændret sig, hvor mange børn vi har på stuerne. Da jeg startede, havde man lige opnormeret til ti børn på en stue, og nu er man 12 til 14 børn på en vuggestuestue."

"Jeg er spændt på, hvor det ender med minimumsnormeringerne. Jeg tror ikke, at vi får flere hænder. Men jeg drømmer om, at der bliver færre børn på stuerne. Jeg drømmer også om, at forældrene får kortere arbejdstid. Jeg oplever forældre i dag som nogen, der virkelig gerne vil lykkes, og de er meget

AT JEG GØR EN IT ARBEJDE

søgende i forhold til, hvad der er det rigtige. De går op i at være forældre, og alt er simpelthen så planlagt. Jeg tror, det har en slagside, for de mange forestillinger om, hvordan livet som forældre skal være, harmonerer jo ikke altid med virkeligheden. I den institution, hvor jeg arbejder, oplever jeg, at forældrene er meget ressourcestærke.”

”Jeg oplever i dag, at børn skal en million ting, når de har fri. De skal altid på legeplads efter vuggestue, eller også har de en legeaftale. Jeg prøver at opfordre forældrene til, at det er helt okay bare at tage hjem og sige: ”Hey i dag skal vi to bare ordne vasketøj, vil du hjælpe mig?”. Det hører jeg aldrig nogen sige, når de henter deres børn.”

”Jeg har selv to voksne børn og to børnebørn. Jeg har faktisk prøvet at bo sammen med mine børnebørn i en periode. Da min datter kom hjem fra at have læst i udlandet, havde hun en kæreste og et barn med sig, og de manglede et sted at bo, så de flyttede hjem til os. Vi endte med at bo sammen i en periode på fire år, og vi boede sammen under Coronaepidemien. Undervejs kom barnebarn nummer to til. Nu bor min mand og jeg igen for os selv, men det har knyttet vores familie enormt tæt sammen, at vi har levet sammen på den måde, da børnebørnene var små.”

Navn: Helle Rytterhuus

Arbejdssted: Snorregården

Alder: 58 år

Bonus info: Bor på Østerbro med sin mand og har to voksne børn og to børnebørn. Helle Rytterhuus er helt vild med at strikke. Hun strikker cirka to til tre timer hver dag, og hun synes ikke, at det har været en rigtig dag, hvis hun ikke har strikket. Hvis hun ikke skulle arbejde som pædagog, ville hun ønske, at hun kunne leve af at strikke.

NISSER PÅ LOFTET OG PÅSKEHAREN SÅDAN FINDER I BALANC UNIVERS OG VIRKELIGHE

Fantasiens verden er uendelig – men stiller voksne i et dilemma. Skal man ind i mellem fortælle sandheden og bryde illusionen, eller skal man holde fast i barnetroen? Og hvorfor er det, at fantasi fylder så meget for børn, og så lidt for voksne? Få svar på det hele, og få samtidig et par tricks til, hvordan du kan træne din egen fantasi-muskel, når forsker Andreas Lieberoth gør os klogere.

Hvad kan fantasiens verden?

”Det kan være svært for forældre at følge med i børns fantasiunivers, og det kan gøre det svært at lege med, hvis man ikke kender Pyjamasheltene eller Pokémon. Der tilbydes julemanden, tandfeen og drillenisserne et fælles fantasiunivers, hvor vi kan lege og tale på lige fod. Samtidig er det også det, der giver gode anledninger til, at man kan drille og lege lidt ekstra, for eksempel ved fælles lege om, at drillenissen har været på besøg og lave narrestreger. Den fantasiverden, børnene skaber, er vi med til at skabe sammen med dem, for karaktererne, for eksempel nisser, har jo ophav i folketro eller religiøse traditioner. På den måde bliver de fælles referencerammer for leg og sjov, som er ret unikke. En fælles kulturel fantasi har en meget stor værdi, fordi det er noget, vi alle sammen har hørt om og kender til i et eller andet omfang.”

Kan man sige noget om, hvad fantasi bidrager med for børns udvikling?

”Ja, men det er vanskeligt. Fantasi er jo ikke én funktion i hjernen. Men det, man kan se, er, at de evner, børn typisk udvikler i 3-5 års-alderen, har

gavn af fantasilege. Børnene begynder at lege mere avancerede fantasilege, fordi de får en større social referenceramme. Hvor et yngre barn, der leger med en figur, der forestiller en ko, kun leger, at det er en ko, vil et større barn kunne lege og vedtage, at i dag er koen en hund i stedet. De legeforsøg er meget vigtige for børns udvikling, fordi det er

her, børn får fornemmelsen af, at andre mennesker kan vide noget, man ikke selv ved, eller ser verden fra et andet perspektiv. Derfor er fantasi enormt vigtig for den kognitive udvikling.”

Kan det kamme over for nogle børn, hvor fantasiens verden fylder for meget?

”Hen imod skolealderen bliver børn mere sofistikerede i deres fantasiforståelse. De forstår, at fiktion ikke findes i virkeligheden, og man kan dermed tale om, at ”sådan er det jo ikke i virkeligheden”, modsat mindre børn, der ser verden mere bogstaveligt. De har ikke den samme referenceramme og har

I HAVEN: EN MELLEM BØRNENES DENS VERDEN

ikke oplevet så meget. Deres verden er i grove træk defineret af alle de ting, de får fortalt eksisterer, også selvom de endnu ikke selv kender til dem. De hører for eksempel ældre søskende tale om at gå i skole, selvom de aldrig har været der, eller om at nogen bor i USA, selvom de ikke kender landet. Det betyder også, at især de små børn kan blive meget bange for fantasivæsenerne, fordi det er svært at forstå, at de ikke eksisterer i virkeligheden. Man kan også opleve, at børn bliver ægte bange for deres egne lege, fordi de har fået leget sig så meget ind i legens univers, at det føles helt virkeligt.”

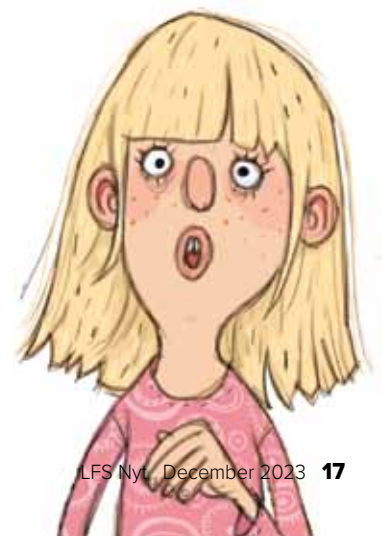
Hvad svarer man, hvis et barn afkræver et svar på, om julemanden findes?

”Jeg synes ikke, man skal bryde illusionen, men gøre meget for at lade barndom være barndom. Men hvis man arbejder i et dagtilbud, så vil man helt sikkert stå over for skrâsikre femårige, der meget gerne vil vise, hvor meget de ved, og hvordan de har gennemskuet, at julemanden ikke findes. Der er sikkert mange strategier, man kan bruge her, men jeg vil anbefale, at man forsøger at alliere sig med de store børn. Hvis man kan få dem overbevist om, at I sammen skal passe på hemmeligheden, så de mindste børn kan få lov at beholde troen, så er de tit med på den. På den måde føler de sig store og anerkendte, uden at man behøver ende i en diskussion, hvor man skal argumentere for, hvorfor julemanden eller drillenissen eksisterer. Personligt er jeg også ret vild med den tilgang, jeg kalder intellektuel ydmyghed. Den går sådan set bare ud på, at i stedet for at svare ja eller nej til, om julemanden

Andreas Lieberoth

Cand. mag og Ph.d. i psykologi og neurovidenskab fra Århus Universitet. Har forsket i børn og unge i mange år, blandt andet i legens udvikling og børns legevanskeligheder.

- findes, så kan man svare, at man ikke ved det, eller tale om, hvad barnet selv tror. På den måde kan man få gode samtaler om, hvad barnet har oplevet, og man kan bekræfte dem i, at hvis de mener, de har set far tage julemandstøjet på, jamen så må det jo være rigtigt, at far er julemanden. Men jeg synes, man som pædagog skal passe på med at bryde illusionen. I bund og grund er det jo også en respekt over for de familier, der gør meget ud af at arrangere nisse-drillerier derhjemme. Traditioner handler om, hvordan man plejer at gøre, og for nogen er de traditioner meget betydningsfulde og fasttømrede. For nogen kan der endda være tale

om, at deres traditioner i juletiden er identitetsmærker, som de måske holder fast i, fordi det var sådan, de selv holdt jul, eller omvendt at det var sådan, de ville ønske, december var, da de var børn.”

Men er det ikke svært for børn at navigere i, at i nogle familier kommer drillenissen forbi, og julemanden kommer med pakker, men i andre familier sker der ikke noget?

”Jeg kan godt forstå dilemmaet, men jeg tror ikke, det er et stort problem. Jeg synes, det giver en god anledning til at tale om børnenes forskellige traditioner, og det skaber i virkeligheden et godt rum for, at sandheden ikke er sort eller hvid, og at nisserne kun kan findes på én måde. Hvis jeg skulle opfordre til noget, så ville jeg sige, at julen er en perfekt anledning til at opbygge de højere kognitive egenskaber, som at tage andres perspektiv og tale om tvivl og tro. Det giver langt mere end at tale om sandt eller falsk.”

Skal man som institution hoppe med på juletraditioner, eller kan børnene trænge til et helle uden?

”Jeg har svært ved at forestille mig, at børn kan få for meget jul. Jeg vil virkelig opfordre institutioner til også selv at opfinde juletraditioner. Måske kan der flytte en drillenisse ind på stuen? Man skal huske, at børn bruger virkelig meget tid, og har så mange af deres relationer her, så børnehaven har mindst lige så meget ret til at lave traditioner og lege, som hjemmene har, så længe det ikke bliver til en konflikt i forældresamarbejdet. Og her kender pædagogerne jo deres familier godt nok til at vide, hvad der giver mening i deres institution.”

Historien om nisser og trolde

Fortællinger om nisser går tusindvis af år tilbage. Nogen mener, at nissen var en husgud i Romerriget. I vikingetiden og middelalderen blev nissen mere nisse-lignende med sin karakteristiske røde hue og lille størrelse. Da Kristendommen kom til Danmark, mente man, at nisserne var onde engle, som Gud havde smidt ud af himlen. Engle, der landede på bjerge, blev til bjergtrolde, dem der landede i skoven, blev til ellefolk og dem, der landede på en gård, blev til nisser, også kaldet gårdboer. Og de var hidsige, lunefulde og kunne forvandle sig til for eksempel dyr.

Kilde: "Børnenes store bog om jul", af Helene Vagn og Sarah Vagn Møller, Gyldendal.

Hvad med voksnes fantasi – hvordan står det til med den?

"Nogle voksne har meget svært ved at lege og bruge deres fantasi, det er i hvert fald, hvad de selv føler. Men i realiteten har vi alle fantasi, og vi bruger den dagligt. Det er også fantasi, når man sidder og skal skrive en indkøbsliste, og man forestiller sig, hvad man skal bruge til aftensmaden. Det er bare en ret kedelig voksenversion af fantasien, men den er ikke anderledes end børns fantasier og drømme. Det er nok derfor, mange voksne ikke genkender, at det er fantasi, de bruger hver dag."

Kan man træne sin fantasi?

"Ja, bare det at læse bøger og fortælle historier, som meget pædagogisk personale jo gør hver dag, det øver os i at forestille os. Men det bedste råd er nok at øve teater. Det behøver ikke være, at man melder sig ind i en teaterklub, det

kan også bare være, at man laver små miniteatre med børnene. En regel i improviseret teater er, at hvis man skal finde på en scene eller en leg sammen, så er reglen, at man ikke må sige nej til noget, man skal sige "ja, og...". Så hvis én siger, at nu kom nissen op på loftet, så må du ikke sige, at "nej, sådan er det ikke", du siger i stedet "ja, og jeg tror, han har taget gaver med". Øvelsen kan også bruges, når et barn kommer og fortæller dig røverhistorier. I stedet for at stoppe dem og spørge, om det nu også er helt sandt, så prøv at bygge videre på historien med dem. Dels giver det barnet mulighed for at stoppe op og sige "ej, det var bare noget, jeg fandt på", men det øver jer også i sammen at gå med på præmissen og lege videre i fantasiens univers." ●

Historien om tandfeen

Historien om den lille, magiske tandfe, der kommer om natten og tager den tabte tand, der ligger gemt under hovedpuden, i bytte for en mønt. De fleste kilder hævder, at tandfeen gjorde sin entre i starten af 1900-tallet. Men allerede før tandfeen fandtes der myter om en tandmus, der ligesom tandfeen byttede mælketænder for små gaver. Musen, der jo er kendt for sine stærke tænder, blev efter sigende med tiden til en fe, fordi det virkede mindre uhyggeligt på børn.

Kilde: Dr.dk og forbes.com

Jul i verden

Vil du vide mere om juletraditioner i andre lande? Så scan QR koden, og læs LFS-artiklen om 12 landes juletraditioner, der tager udgangspunkt i de nationaliteter, der er flest af i København. Måske kan de danne grundlag for nogle sjove samtaler om julen i institutionen.

MANGE MIDLERTIDIGE ER IMOD REGLERNE

Pædagogmanglen får mange institutioner til at oprette midlertidige stillinger, hvor de ansætter ufraglært personale, mens de venter på en pædagog. Men i langt de fleste tilfælde er det et brud på reglerne. Kun i helt bestemte tilfælde, må man ansætte tidsbegrænset, siger fællestillidsrepræsentant fra LFS.

Der mangler ikke jobmuligheder, hvis man er uddannet pædagog og på jagt efter arbejde. Og rekrutteringskrisen har længe kunne mærkes ude i institutionerne. Det har fået nogle ledere til at tænke kreativt, og LFS oplever et stort antal tidsbegrænsede stillinger.

Problemet er bare, at det i mange tilfælde er et brud med rammeaftalen. Og det opdager fællestillidsrepræsentant Vibeke Jensen, der sammen med de øvrige FTR-kolleger får tilsendt en kopi af alle ansættelsesbreve i Københavns Kommune, fordi LFS er den forhandlingsberettigede organisation.

”Det har nok altid været sådan, at midlertidige ansættelser var noget, man gjorde. På et tidspunkt beslutter vi os for, at det ikke kan være rigtigt, at der er så mange tidsbegrænsede stillinger, når vi samtidig har store problemer med rekruttering og fastholdelse. Derfor begyndte jeg at skrive til Koncern Service, som Københavns Kommune har

Vibeke Jensen er valgt som fællestillidsrepræsentant for almenområdet i LFS.

STILLINGER

uddelegeret ansættelsesadministration til, hver gang jeg modtog en aftale, at jeg skal bede om den objektive begrundelse for, hvorfor stillingen er midlertidig. Så fik jeg alt muligt lort tilbage. I virkeligheden gjorde jeg bare opmærksom på en aftale, der hele tiden har eksisteret,” forklarer hun og henviser til de meget faste aftaler, der er i rammeaftalen.

I rammeaftalen fremgår der nemlig en række objektive kriterier for, hvornår det er tilladt at opslå en stilling midlertidigt. Det kan for eksempel være, hvis en kollega går på barsel.

”Jeg får især mange midlertidige stillinger ind, der er begrundet i, at man modtager 1. maj børn. Problemet er bare, at det ikke er en valid grund til at oprette en midlertidig stilling frem for en fastansættelse, for 1. maj børn er en årlig, tilbagevendende situation, som du som leder skal planlægge dig ud af i stedet for at ansætte midlertidigt personale,” siger Vibeke Jensen.

Man skyder sig selv i foden

I LFS anerkender man, at det er en stor udfordring at få besat stillingerne, og derfor er der også forståelse for, at man kan begynde at tænke kreativt.

”Men rammeaftalen skal jo overholdes. Når man på den ene side afsætter store puljer til at sikre, at seniorer bliver på arbejdsmarkedet, og at vi kan fastholde pædagoger, og med den anden hånd siger, at man ikke vil fastholde dem, der kommer ind ad døren som ufaglærte, så skyder man sig selv i foden,” siger Vibeke Jensen og tilføjer:

”Der er lavet et hav af politiske aftaler om, hvordan man kan blive meritpræ-

Her er tidsbegrænsede stillinger tilladt

Der kan undtagelsesvis være situationer, hvor en ansættelse enten sker som en tidsbegrænset ansættelse eller som en begivenhedsbestemt ansættelse.

Eksempler på årsager, der kan udløse en tidsbegrænset ansættelse:

Barselsorlov, sygdom, værnepligt eller anden orlov.

Tidsbegrænsede ansættelser kan ikke uden videre forlænges mere end én gang, og der skal i hvert enkelt tilfælde være en objektiv begrundelse for forlængelsen.

Eksempler på forhold, der ikke kan begrunde tidsbegrænsede ansættelser:

Usikkerhed om hvor mange børn, institutionen har til næste år, eller som vil blive optaget i børnehaveklassen.

Støttepædagog/medhjælperstillinger udover seks måneder.

Budgetmæssige hensyn.

Ønsket om at besætte stillingen midlertidigt med henblik på senere at tiltrække ansøgere med andre kvalifikationer.

dagog med løn, sporskifte-uddannet eller få en PAU. Og alligevel smider man en masse på porten ved at ansætte dem midlertidigt. Vi er dødfængsede af medhjælperne, og hvad er smartere end at lade dem, der søger de vakante pædagogstillinger, få lov til at smage på hverdagen og tilbyde dem alverdens muligheder for at få tage uddannelsen bagefter,” siger hun.

Færre rettigheder

Et ofte brugt argument fra lederne er, at de ufaglærte selv ønsker at være midlertidigt ansat. Og det hører LFS også ind i mellem fra medlemmer, der sidder i en tidsbegrænset stilling. Men det er ikke uden udfordringer.

”Det kan være, man har planlagt at rejse efter nytår, og derfor synes, det passer fint med en tidsbegrænset ansættelse. Men hvis man brækker sit ben, bliver gravid, eller planerne af en eller anden grund ændrer sig, så er dit job og dine rettigheder kun sikret, så længe man er ansat. Det er som om, nogen glemmer, at man jo bare kan sige op, hvis man skal videre,” siger Vibeke Jensen.

Hvis du er midlertidigt ansat eller overvejer at søge en stilling, der er tidsbegrænset, så er opfordringen helt klar:

”Ring til LFS. Der er grunde, der er legitime, men ring ind, og forhør dig, for der er en god chance for, at vi kan hjælpe dig, og som minimum kan vi sikre, at alle regler er overholdt,” siger hun. ●

Der var så dejligt ude på landet. Det var sommer, og solen skinnede fra en skyfri himmel. Her i disse eventyrlige omgivelser var der en lille andedam, hvor der herskede ro, omsorg og kærlighed. Andedammen havde sit helt eget flag. Det var rødt og hvidt og blev hejst ved særlige anledninger. Dette flag var alle meget stolte af, for det symboliserede nemlig solidaritet og fællesskab. Det var ej heller et tilfældigt farvevalg. Den hvide farve, der fremstod som et liggende kors, symboliserede uskyld og renhed. Den røde farve, som var baggrundsfarven og den mest fremherskende farve, henledte derimod dine tanker til varmen fra en tryk livmoder, hvor kærlighedens livsnerve flød igennem.

Udover flagets umiddelbare skønhed, var dets primære funktion at give en fornemmelse af at høre til netop her. Alle følte sig derfor inkluderet i andedammen, og alle hjalp hinanden. Og dem, som ikke kunne hjælpe sig selv, fik hjælp af de andre. Nogen kaldte dem for: "Dem de andre ikke vil lege med", men det gjorde ikke noget, for de legede bare med hinanden, og følte sig derfor ikke udenfor fællesskabet.

Forandringer i andedammen

En morgen, hvor flaget blev hejst, fangede det en lille ands opmærksomhed. Måske fordi vinden dansede med flaget, og fik det til at svaje så smukt. Måske fordi den lille and begyndte at mærke forandringer i den lille andedam? Eller måske fordi den lille and var i sit filosofiske hjørne? Under alle omstændigheder føltes flagets betydning ikke så kraftfuld længere. Den lille and begyndte at tænke på farverne; rød og hvid. Den kendte godt forklaringen på farverne, men det var, som om at deres symbolik var forsvundet. Særligt den røde farve, blev den meget optaget af. Den lille and mærkede tydeligt, hvad der skete inde i dens krop, når den tænkte rødt. Fra at være stolt og tillidsfuld og omgivet af kærlighed, følte den nu afsky, mistillid og væmmelse – ja, nærmest had. Pludselig blev den lille and bange. Den følte dens sind og sjæl blev overtaget af negative tanker på billeder af blod, krig, raseri og ikke mindst vrede. Den lille and blev så forskrækket, at den frøs, og var helt ude af stand til at bevæge sig. Det tog en rum tid, før den igen følte liv i kroppen.

Hjælp søges

Da den lille and endelig kunne bevæge sig igen, var den fortsat frygtelig bange. Det føltes nærmest som om, at alt var ligegyldigt, og den alene stod

tilbage uden hjælp at finde eller nogen at snakke med. Pludselig fik den lille and en tanke. Måske den kunne rækkes ud efter den rødeste and af dem alle – nemlig over-anden fra andedammen, som havde det overordnede ansvar. Den lille and blev lidt mere rolig og vraltede afsted mod over-anden.

Ude foran over-andens rede, stod der ande-vagter over det hele, der alle så sure og meget alvorlige ud. Den lille and undrede sig over, hvorfor de overhovedet var der, og hvorfor de så så sure og alvorlige ud? Måske fulgte det bare med, når man var en over-and med en slags overnaturlige kræfter, tænkte den lille and? Den lille and besluttede sig for at rette henvendelse, tog mod til sig, og fik forsigtigt fremstammet: "Kære ande-vagter. Jeg er så bekymret og bange, og har virkelig brug for at snakke med over-anden. Kan I venligst lukke mig ind"? Ande-vagterne rapede højlydt med en tone, som gjorde den lille and endnu mere usikker. Ande-vagterne larmede så meget, at over-anden pludselig hoppede ud af sin rede. Og ud af det blå stod over-anden lige foran den lille and. Den lille and bemærkede straks, at over-andens ellers intens røde glød, nu fremstod falmet, forvasket og nærmest farveløs. Den lille and gispede efter vejret, den forstod ingenting? Hvad var der dog sket? Hvorfor lignede over-anden en træet, forfalden og tabt kriger? Hvor var den røde farve blevet af?

Ingen hjælp at hente

Over-anden kiggede intenst og næsten dømmende på den lille and og spurgte vredt, hvad den bildte sig ind at opsøge over-anden? Den lille and peb nærmest lydløst, at den var bange og angst for de forandringer, som den mærkede. Den lille and turde ikke spørge over-anden, hvorfor den ikke længere var rød, men i langt højere grad fremstod mere blålig og næsten sort. Over-anden blev tydeligt mere og mere vred og lignede nu mere en sort Kasuar, som regnes for verdens farligste og mest aggressive fugl. Den lille and vidste godt, at netop Kasuaren kan sprætte enhver fjende eller potentiel trussel op med et enkelt, hurtigt spark. Derudover kunne den blive kæmpestor og løbe lynhurtigt. Den lille and indså hurtigt, at den skulle være særdeles omhyggelig i sit ordvalg og ikke provokere unødvendigt. Faktisk skulle den please og være fuldstændigt underdanig.

Den lille and forsøgte forsigtigt at fremstamme: "Hvorfor er du så vred"? Over-anden råbte tilbage, at den overhovedet ikke var vred. Den var derimod seriøs, målrettet og fokuseret på vækst og ikke mindst flittige ænder, der alle sammen skulle løbe hurtigt og give mange æg. For det gav rigdom og muligheder, så andedammen kunne sættes på verdenskortet,

og alle ville beundre den. Den lille and blev forvirret og lidt forskrækket, for den ønskede ikke nogen kæmpe andedam eller at løbe hurtigt. Den var bare interesseret i, at farven rød havde samme betydning, som den før havde haft, og at der var plads til alle.

Hvad med andedammen?

Den lille and følte sig pludselig udenfor, og slet ikke inkluderet i over-andens plan. Over-anden fortsatte sin råben og var ikke til at stoppe. Den råbte så højt, at fråden skummede ud af næbet på den. "I gamle dage", råbte den, "fandtes der noget, som vi kaldte velfærd. Fy for satan, siger jeg bare", fortsatte over-anden. "Nej velfærd, det er der hverken råd eller potentiale i. Velfærd er ikke andet end penge ud ad vinduet, hvis du spørger mig", skreg over-anden.

Den lille and hviskede: "Jamen, skal vi ikke passe på hinanden og den dejlige andedam"? "Man skal passe på sig selv og ingen andre. Og slet ikke dem, de andre ikke vil lege med. De er kun til besvær, og de koster en formue. Vi skal i langt højere grad have skattelettelser, så vi hver især kan nyde vores" ▶

- formuer”, råbte over-anden med et stort smil på læben. Den lille and blev mere og mere forvirret. Den forstod slet ikke, hvad skattelettelser betød, eller hvorfor det var så vigtigt med formuer. Den lille and fortrød, at den overhovedet var gået hen til over-anden. Den lille and indså, at over-anden slet ikke ville hjælpe den, eller blot lytte til den.

Trygheden forsvandt

Trods den lille ands vaklen og tvivl, fik den alligevel sagt ganske forsigtigt: ”Jeg er bange for, at vores andedam snart går i stykker. Jeg er bange for, at vi glemmer hinanden og mister fokus på det, som er vigtigt. Næmlig kærligheden og omsorgen til hinanden, så vi alle kan forblive stolte af vores flag og farverne rød og hvid”. Det skulle den lille and aldrig have sagt. For nu eksploderede over-anden. Det var som om, den havde fået storhedsvanvid og helt havde glemt de vigtige værdier. Over-anden følte større, stærkere og mere magtlidrig end nogensinde før, hvilket virkelig skræmte den lille and. Den lille and frygtede, at over-anden var ved at lave en A-gruppe og en B-gruppe bestående af de flittige ænder og dem, som de andre ænder ikke vil lege med. Igen blev den lille and frygtelig bange. For den havde nemlig mange venner, der tilhørte dem, som de andre ikke vil lege med.

Over-anden kunne næsten ikke styre sig. Den var nu ude af sig selv af raseri, alt imens den nærmest spyttede ordene ud af munden. ”Ingen skal mistro MIN vision og MIN evne til at være over-and. Det er mig, der bestemmer her og ingen andre”. Med et forstod den lille and lysende klart, at der ikke var noget at gøre. Roen, omsorgen og kærligheden var forsvundet for altid. Det samme gjaldt solidariteten og fællesskabet. Ordene var udskiftet med egenrådighed og ensomhed, hvilket gjorde den lille and trist. Den lille and gik fortabt væk fra over-anden og dens vagter, i et desperat forsøg på at finde et åndehul. Den lille and græd smerteligt og inderligt, og følte sig udnyttet og misbrugt af over-andens egoisme og manglende blik for det vigtigste; nemlig kærligheden. Den lille and valgte at flytte væk fra andedammen. Væk fra det velkendte og ud i det ukendte. Langt væk fra det som den ikke troede på, men mod roen, omsorgen og kærligheden, som den håbede på, at finde et andet sted. Den lille and leder stadig... ●

Camilla Hulda Rask Misser

Camilla Hulda Rask Misser er uddannet pædagog siden 2003 og er desuden Kaospilot. Hun har arbejdet som socialarbejder i ca. 20 år, for øjeblikket i Spydspidsen, hvor hun har været ansat i snart fem år. Inden da arbejdede hun på AFUK, opholdsstedet Brorson og i Reden i København.

Unge får styr på personlige strategier og sociale færdigheder

Unge med autisme kan have svært ved at indgå i sociale kontekster. Men et nyere forløb i social færdighedstræning skal klæde de unge bedre på, så de får flere strategier til at få det bedre mentalt.

Intensiv træning i at forstå egne og andres følelser, handlinger og reaktioner. At blive bedre til at kende sine egne signaler og til at lære, hvordan man passer på sin energi, sine grænser og sit mentale helbred. I virkeligheden lyder det som et forløb, som mange mennesker kunne have gavn af, men kurset i Social Færdighedstræning udbydes primært til unge københavnere med autisme.

En gang om ugen i ni måneder mødes op til 10 unge over 18 år til Social Færdighedstræning (SFT) i Kulturhuset Pulsen i indre by. Sammen med to trænere sidder deltagerne om et rundt bord og tager fat på dagens emne.

Mange kan få gavn

To af deltagerne på et igangværende kursus er Mia Kold Sørensen og Benedicte Schütz Jensen, der er hhv. 29 og 24 år. De har begge diagnosen autisme, og Benedicte Schütz Jensen har også ADHD. Inden optagelsen på forløbet har de været igennem en visitationsamtale, hvor der foregår en slags forventningsafstemning. Hvad vil den unge have ud af kurset, og hvori ligger udfordringerne især.

"Jeg har især haft svært ved at forstå mine følelser, og jeg havde brug for hjælp til at forstå mig selv. Måske er det underordnet, hvilken diagnose, man har. Hvis man har udfordringer ved det sociale, så tror jeg, man kan få meget ud af at gå her, siger Benedicte Schütz Jensen.

Det er anden gang, hun er visiteret til kurset. Første forløb var under corona, hvor meget undervisning og samtale foregik online, og det fik hun ikke nok ud af. En stor del af kurset er nemlig

Benedicte Schütz Jensen og Mia Kold Sørensen har begge haft stor gavn af SFT-forløbet, der har været med til at lære dem, hvor deres egne grænser går. Som en ekstra bonus, er de blevet ret gode veninder, og hjælper hinanden med at huske på, at man skal passe på sig selv.

- samtalen med de andre deltagere, hvor man deler oplevelser og perspektiver.

Nye perspektiver

Den sociale færdighedstræning varer halvanden time per gang, og hver gang er der en lille hjemmeopgave, hvor man arbejder med de metoder eller modeller, der er blevet talt om.

Benedicte Schütz Jensen husker især en model, hvor de arbejdede med, hvordan man kunne anskue tilværelsen. På papiret havde hun noteret: "andre er: en potentiel ven".

"Under fremlæggelsen blev det tydeligt, at det slet ikke var et perspektiv, de andre havde overvejet," siger Benedicte Schütz Jensen, når hun tænker tilbage på episoden.

På den samme måde oplever hun også tit, at de andres arbejde med deres følelser, som jo tager udgangspunkt i deres udfordringer og styrker, er med til at åbne hendes blik for, hvordan man også kan håndtere situationer.

Kemien er vigtig

Fordi meget af arbejdet netop er bundet op på, at deltagerne deler, diskuterer og reflekterer over personlige problemstillinger, er sammensætningen af de knap 10 deltagere ikke ligegyldig.

"Når vi som trænere sammensætter et hold, så forsøger vi at matche deltagerne. Det er ikke altid let, men det er vigtigt for, at holdene lykkes, og for at vi får skabt et trygt rum, så alle har mod til at byde ind med deres personlige problemstillinger," fortæller Jette Kristoffersen, der er en af de uddannede STF-trænere.

"Det hedder social færdighedstræning, men det handler i virkeligheden også meget om egen tilstand, for eksempel hvordan man kan berolige sig selv, finde motivationen og have styr på energiregnskabet. Nogen stresser over at møde nye mennesker, andre stresser over for mange aftaler. Det er udtryk for, at vi er forskellige, og det er forskelligt, hvad det giver mening at arbejde med," fortæller hun.

En god lytter

Kurset er kognitivt, altså selverkendelsesmæssigt, funderet, men øvelserne er praktiske, og skal gøre det håndgribeligt for de unge at forstå teorien i praksis.

Social Færdighedstræning

Social Færdighedstræning, forkortet SFT, er en kognitiv funderet metode, der oprindeligt kommer fra USA og England. Ifølge social- og boligstyrelsen er formålet, at: "bedre borgerens forståelse af mellem menneskelige signaler samt træne deltagerens sociale handlekompetence. Metoden støtter dermed borgeren i at reintegreres i samfundslivet ved at øge den enkeltes kognitive evner og sociale handlemuligheder."

CSBB (Center for selvstændige boliger og beskæftigelse) udbyder kurserne løbende, og kursets primære målgruppe er unge over 18 med autisme. Kurserne afholdes i Netværket Pulsen som også er en del af CSBB.

STF-forløbet er oprettet gennem social- og boligstyrelsen.

"På et tidspunkt arbejdede vi med aktiv lytning, og nogle af opgaverne gik ud på at være opmærksom på, hvordan vi selv lytter i samtaler, og hvordan andre lytter til os, når vi taler. Det er i virkeligheden ret svært, for mange har det med at stoppe andre i deres snak, for at fortælle, at de selv har prøvet det samme," fortæller Benedicte Schütz Jensen om en anden af øvelserne, og hun suppleres af Mia Kold Sørensen:

"I den øvelse blev jeg klar over, at jeg tit afleder mig selv i samtaler, samtidig med at jeg lytter til det, personen fortæller".

"Ja, det samme med mig. Jeg zoomer tit ud, når folk taler, og i virkeligheden handler det om, at jeg forsøger at mindske den energi, jeg bruger på at lytte. Så resten af min krop lukker ned," reflekterer Benedicte Schütz Jensen, og Jette Kristoffersen uddyber:

"Når man bliver opmærksom på de strategier, man har, så kan man øve sig i at bruge dem endnu bedre og udvide ved også at bruge dem i andre kontekster, som man har svært ved. Det første store skridt er at have et sprog for og en bevidsthed om, hvordan man har det".

Jette Kristoffersen er udviklingskonsulent og SFT-træner. Sammen med kolleger tilrettelægger og gennemfører hun kurset for de unge borgere.

Det handler om energi

Kurset nærmer sig sin afslutning, og både Benedicte Schütz Jensen og Mia Kold Sørensen synes, at de har rykket sig langt og er blevet bevidste om helt nye sider af deres personlighed.

"Jeg har aldrig været god til mine følelser, men nu er jeg mere bevidst om dem, ligesom jeg er blevet mere opmærksom på mine stresstegn. Jeg har også opdaget metoder, som jeg altid har brugt, men jeg har ikke vidst, hvorfor jeg gjorde det. For eksempel har jeg altid afledt mine egne tanker, når jeg bliver sur eller deprimeret. Jeg tvinger ligesom mig selv til at tænke positivt om mig selv," forklarer Mia Kold Sørensen og uddyber:

"Hvis jeg løber tør for energi, så mærker jeg det ved, at jeg får mentale sammenbrud og har brug for

at sove ekstra. Det hænger nok sammen med, at jeg også har lært, at jeg er en, der først mærker, hvor stresset jeg er, når jeg har det rigtig skidt. Lige nu har jeg det ikke særlig godt, men generelt har jeg det bedre, fordi jeg har lært at sige fra, tage en pause eller sige nej til aftaler, som dræner eller stresser mig."

Også Benedicte Schütz Jensen oplever, at hun har rykket sig langt i de forgangne måneder.

"Jeg er nærmest ikke den samme person. Før var jeg meget nervøs og angst, og jeg føler mig meget mere selvsikker nu. Jeg tør tale om mine oplevelser, og jeg er blevet bedre til at reflektere, lytte og forholde mig nuanceret. Før forløbene var jeg nok tilbøjelig til at tænke, at den måde, jeg så tingene på, det var sådan, det var." ●

Oplev dit fags histo

Af Søs Bayer, cand. mag og ph.d. og Eilif Tommy Johansen, cand. pæd. pæd.,
bestyrelsesmedlemmer i Dansk Pædagogisk Historisk Forening

Det pædagogiske felt har en spændende historie med vigtige budskaber til nutiden. Det er den historie, som Dansk Pædagogisk Historisk Forening passer på og formidler. Foreningen har eksisteret siden 1988, og vi indsamler, bearbejder og formidler kildemateriale af betydning for dansk pædagogisk historie. Vi har en omfattende samling af både effekter som legetøj og møbler samt materialer som bøger, breve og fotografier.

Hvad kan fortiden fortælle

Hver historisk epoke har sine egne ideer, forestillinger og struktur. Det man kan kalde pædagogisk egenart og udtryk. Man kan derfor på den ene side se den pædagogiske historie som en række af brud, der ikke nødvendigvis indeholder forbedringer eller fremskridt. På den anden side kan man alligevel se, at den pædagogiske historie rummer en samling af erfaringer, som på mange måder er tidløse eksempler, som man kan lære af på tværs af historiens forskellige perioder og forløb. Fortiden er i begge forståelser betydningsfuld i forhold til at forstå nutiden. Foreningens motto er derfor: Du skal kende din fortid, for at forstå din nutid, og forme din fremtid - inspireret af den italienske forfatter og filosof Antonio Gramsci. (1891-1937)

Hvad kan fortiden så fortælle? Her et par eksempler. I 1885 udsendte Hedevig Bagger en bog om børnehaven, med titlen "Den danske børnehave – bemærkninger om smaa Børns Opdragelse og Undervisning". Bogen skulle danne grundlag for uddannelsen af børnehavelærere(!). Heri redgjorde hun for Friedrich Frøbels teori og arbejde, og introducerede for første gang i Danmark begrebet Folkebørnehave. Hedevig Bagger berører mange pædagogiske temaer og begreber, og selvom de blev formuleret for over 100 år siden, har de stadig aktualitet i dag.

"Opdrageren maa være en iagttagere, der lægger mærke til hvert barns ejendommeligheder. Den behandling der passer på det ene Barn, vil måske påvirke et andet mindre heldigt" (Bagger, 1885). Et barndomssyn, der tydeliggør, at enhver barn er unik, børn udvikler sig i forskellige tempo, og at de skal behandles forskelligt.

En anden nøglefigur i dansk daginstitutionshistorie er Anna Wulff, som i 1897 oprettede den første børnehave i Danmark med uddannet personale. I tidsskriftet "Bog og Naal" påpegede hun i 1898 at opdragelse og pædagogik var noget, man skulle uddannes til på seminarier. Hun markerede dermed et kritisk modspil til de mange kortvarige uddannelsstilbud på området og insisterede på, at det skulle være en etårig uddannelse.

Hvor finder du foreningen?

Man kan læse meget mere om Dansk Pædagogisk Historisk Forening på www.paedhist.dk Foreningen har adresse på Borgbygård, som ligger på Englandsvej 358, 2770 Tårnby. Der er åbent for besøgende hver onsdag fra klokken 10 til 13 og ellers efter aftale.

Fotos er fra Dansk Pædagogisk Historisk Forenings samling.

Fra asyl til læringsmiljø

Vi står i dag på skuldrene af 148 års pædagogiske refleksioner og praksis. Fra Hedevig Bagger, Erna Juel Hansen og Anna Wulff og deres forskelligartede inspiration fra Frøbel, over 1950'ernes tro på ro, renlighed og regelmæssighed, til 1970'ernes antiautoritære pædagogik og til i dag med den mere læringsorienterede pædagogik, som præger dagsordenen.

Dansk Pædagogisk Historisk Forening har udover løbende udstillinger også en omfattende samling af forskellig pædagogisk litteratur og rapporter. Vi rummer en mangfoldig børnebogsamling og et stort billedarkiv, som indeholder over tusinde fotos fra de danske daginstitutioner, som ydermere er digitaliseret.

Foreningen har gennem mange år udgivet en lang række tekster og bøger, og foreningen afholder flere gange årligt tematiske medlemsmøder, hvor f.eks. en forfatter fortæller om sin bog eller sine tanker i relation til den pædagogiske historie.

Dansk Pædagogisk Historisk Forening tildeler årligt Ernaprisen, som er opkaldt efter pædagog og forfatter Erna Juel Hansen. Prisen går ofte til en person, der via sit virke har placeret sig i den pædagogiske historie eller har synliggjort historien gennem forskning og formidling.

Foreningen deltager desuden i Folkeuniversitetets årlige begivenhed "Historiske Dage" og i den kulturhistoriske festival Golden Days. ●

Udflugt med LFS

LFS inviterer på fælles udflugt til Dansk Pædagogisk Historisk Forening den 31. januar 2024.

Der bydes på en rundvisning og et oplæg og mulighed for at se på spændende fotos og effekter. LFS er desuden vært ved et let måltid. Arrangementet finder sted fra 17.30 til 20.00.

Læs mere, og tilmeld på www.lfs.dk/15874

Kalender

5. januar

Almen-
bestyrelsesmøde
09.00 – 16.00
Sal A

5. januar

Nytårskur almen-
området
17 – 22
Sal A

18. januar

LFS koret sæson-
opstart
17.30 – 19.00
Kantinen

22. januar

Special-
bestyrelsesmøde
09 – 16
Sal A

29. januar

Hoved-
bestyrelsesmøde
9.30 – 16.00
Sal A

30. januar

Fyraftensmøde
om forpligtende
fællesskaber v/
Thomas Milsted
18.00 – 21.00
Sal A

31. januar

Medlemsmøde:
Nedslag i dansk
pædagogisk
historie
17.30 – 20:00
Dansk
Pædagogisk
Forening
Borgbygaard,
Englandsvej 358,
2770 Kastrup
Tilmelding:
www.lfs.dk/15874

1. februar

Almen-
bestyrelsesmøde
09.00 – 16.00
Sal A

LFS kor

LFS koret øver
torsdage mellem
17.30 – 19.00 i
kantinen i LFS.

Er du ikke allerede med i koret,
men har lyst til at synge, kan
dette sagtens lade sig gøre.
Kontakt Lisbeth Waidtløw på
lisw@foa.dk

TJEK KALENDEREN PÅ LFS.DK

Tjek altid kalenderen på forsiden af www.lfs.dk, hvis du vil være sikker på at vide, hvad der foregår i LFS. Der kan opstå aktiviteter og møder efter, at bladet er sendt til tryk.

Udgivelsesplan 2024

Nummer	Deadline	Udgivelsesuge
1/2024	25. januar	6
2/2024	29. februar	11
3/2024	21. april	17
4/2024	16. maj	22
5/2024	20. juni	27
6/2024	8. august	27
7/2024	5. september	34

LFS Senior

Klubben for førtidspensionister – efterlønnere og pensionister

Nytårskur:

Torsdag den 24. januar kl. 11 i LFS mødesal A Sorøgade 6.

Kom og vær med til at markere det nye år med "sprudelwasser", bestyrelsens berømte pindemadder, og Solveigs lækre kranskekage til kaffen. Ejvind L. Hedegaard underholder med irske, skotske og amerikanske folkesange.

Tirsdag den 27. februar kl. 11 i LFS mødesal A Sorøgade 6.

Morten Thing, dr.phil., historiker og forfatter fortæller om Israel/Palæstinas historie fra første verdenskrig til i dag.

Her er chancen for at få et nøgternt blik på baggrunden for konflikten/krigen i Gaza og på Vestbredden i dag.

Ekstrature:

Glyptoteket:

Onsdag den 31. januar kl. 10.30

Vi mødes indenfor i forhallen og ser eventuelt særudstillingen med den spanske maler Sorella eller andre dele af museet. Der er gratis adgang, men der skal evt. betales til særudstillingen.

Kl. 13 er der bestilt bord på Kanalcafeen, så de, der ønsker det, kan spise frokost der.

Politimuseet:

Torsdag den 15. februar kl. 11.30 udenfor museet på Fælledvej 20, Nørrebro.

En udstilling om politiets historie i det 20 århundrede.

Entré 60 kr.

Bagefter spiser de, der vil, frokost et sted i nærheden.

Husk: Ekstrature betaler man selv.

Faglige Seniorer:

Fredag den 26. januar kl. 10.30 hos Malernes Fagforening Lygten 10, 2400 Kbh. NV

Line Barfoed, Teknik og Miljøborgmester i Københavns Kommune:

Om trafiksituationen i København med fokus på ældre og gangbesværede samt miljøudviklingen i byen (luftforurening og drikkevand).

Fredag den 23. februar kl. 10.30 hos BUPL, Sundkrogsvej 20, 2100 Kbh. Ø

Jeppe Druedahl, Ph.d. i økonomi, lektor på Center for Økonomisk Adfærd og Ulighed, Københavns Universitet:

Hvordan står det til med dansk økonomi? Råderum og prioriteringer og velfærd. Hvordan hænger det hele sammen, og kunne der være andre veje at gå, end den SMV-regeringen valgte.

OBS

Hvert temamøde har ny adresse. Hvis stedet ændres, får i besked via jeres mail tilmelding.

Tilmelding på www.fagligsenior.dk under Aktiviteter, Sektion Storkøbenhavn, Faglige Seniorer.

Hvert møde koster 25 kr. inkl. frokost.

lfs.seniorklub@gmail.com

Følg også din fagforening på de sociale medier

Facebook:
www.facebook.com/LFSfagforening

Instagram:
brugernavn:
LFSfagforening

Myte

FÅR BØRN, DER IKKE KRAVLER, USIKKER MOTORIK?

Børn, der springer kravlestadiet over, får usikker motorik, og deres to hjernehalvdele får sværere ved at lære at arbejde sammen.

Det er en påstand, som har fået mange forældre og vuggestuemedarbejdere til at bekymre sig for de børn, som bevæger sig rundt ved at krybe, gumpede rundt på numsen, eller som simpelthen går lige fra at sidde til at gå.

Men påstanden er lidt af en myte, siger Vibeke Grandt, fysioterapeut, cand.scient.san og specialist i pædiatrisk børnefysioterapi.

”Det korte svar er nej. Børn, der ikke kravler, får ikke nødvendigvis en mere usikker motorik og problemer med samarbejdet mellem de to hjernehalvdele. Det afgørende er, at barnet har varierede bevægelsesmønstre, at det bruger

sin krop, og at det får sansemotoriske udfordringer,” siger Vibeke Grandt.

Hun understreger, at kravlebevægelsen er god, fordi den træner barnets evne til at krydskoordinere, giver gode sanseudfordringer på hænder og knæ og opøver stabilitet i barnets skuldre og hofter.

”Men det er ikke ensbetydende med, at barnet får vanskeligheder senere, hvis det vælger at gumpede sig rundt på numsen, før det lærer at gå. Når barnet så har lært at gå, kan man med fordel lave lege, hvor man naturligt kravler på alle fire, som for eksempel at køre med legetøjsbiler, så barnet får glæde af den træning, det giver.” ●

**SANDT
ELLER
FALSK**

?

Man kan have viden, som man troede, var helt rigtig, men som i virkeligheden viser sig at være noget værre vrøvl. Myter udtrykker forestillinger om, hvorfor verden ser ud, som den gør, og hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Hvis du har en myte, som du vil have, at vi undersøger, så send en mail til lfnsnyt@lfs.dk